

Adriana Denisa MANEA

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ-UN IMPERATIV AL SOCIETĂȚII CONTEMPORANE

Inclusive education-an imperative of contemporary society

Adriana Denisa MANEA

Abstract: *Inclusive education is a holistic concept, which clearly differentiates itself from formal schooling by extending its coverage regarding general education, to family and community education. It represents a dynamic process, which develops constantly while depending on the objective needs and culture of the reference group. At the same time it's part of a broader strategy that focuses on the promotion and construction of an inclusive society. Inclusive education is a strategic approach designed to facilitate the success of learning for all children, in the same time confirming that every children can study while requiring some form of support for education.*

Keywords: education, schooling, family, community, process.

Abordarea prospectivă asupra educației mileniului III ne îndreptățește să considerăm educația incluzivă ca fiind o educație accesibilă fiecărui cetățean, deservindu-i interesele și expectanțele sale individuale și răspunzând în același timp imperativelor de ordin socio-economic și cultural.

Educația incluzivă este o problemă care ține de drepturile omului și se poate realiza prin schimbarea fundamentală a sistemelor de educație existente și încetarea existenței școlilor, claselor, unităților, cursurilor și programelor segregate. În cadrul reuniunii Forumului Mondial Educației de la Dakar,¹ din aprilie 2000, s-a declarat că *Educația pentru toți* trebuie să țină seama și de nevoile altor categorii de persoane cum ar fi: persoanele sărace și persoanele dezavantajate. De asemenea, în cadrul acestui Forum s-a subliniat atenția deosebită care trebuie acordată fetelor și femeilor pentru a se asigura egalitate de șanse după criteriul sex. Din această perspectivă, incluziunea este văzută ca un proces care abordează și răspunde la diversitatea de nevoi a tuturor copiilor, tinerilor și adulților, prin creșterea participării la învățare, la viață socială în cadrul comunității, precum și prin reducerea și eliminarea excluziunii din și de la educație. Acest proces implică schimbări și modificări de conținut, de abordări structurale și strategii noi, printr-o viziune comună care cuprinde toți copiii, pe categorii de vârstă.

*„Scopul educației incluzive este nu numai de a educa pe toți cei care învață în școli obișnuite, ci și menținerea acestora în familie și comunitate. Mai mult, prin viziunea și mai largă a Educației pentru toți, învățarea este văzută ca un concept holistic-aceia ceva care are loc în familie și comunitate, dar și în școli și alte centre de educație”.*²

Conceptul de incluziune este strâns legat de cel de dezvoltare a școlii, reflectând un angajament puternic pentru formarea unei culturi incluzive și generarea de practici incluzive în scopul atingerii standardelor educaționale de calitate pentru

¹ *Cadre d' action de Dakar – „L' education pour tous: tenir nos engagements collectifs”.* Forum mondial sur l'education, Dakar, Senegal, 26-28 april 2000, Paris, UNESCO.

² *Dosar deschis al Educației Incluzive*, materiale – suport pentru directorii și administratorii de școli, UNESCO, RENINCO, 2002, p. 81.

**Inclusive education-an imperative of contemporary society, *Astra Salvensis*, 3,
p. 165-167**

întreaga comunitate școlară. Focalizarea comportamentului atitudinal și acțional va viza învățarea experiențială, parcurgând etape ca: observația și experiența directă, reflecția, generalizarea și experimentarea (aplicația practică).

Pentru o înțelegere mai clară a problematicii incluziunii se impun câteva precizări cu privire la noțiunea de „*bariere în învățare și participare*”. Barierele pot fi întâlnite în toate aspectele ce țin de școală, precum și de comunitate. Ele direcționează atenția înspre ceea ce trebuie făcut pentru a îmbunătăți educația fiecărui copil. Minimalizarea barierelor în învățare și participare, chiar și în cazul în care apar în interacțiunea elevilor cu ceea ce li se predă și modul în care li se predă, presupune mobilizarea resurselor din școli și din comunități. Conform modelului social al dificultăților educaționale și al dizabilităților, „*bariere de învățare și participare țin de mediul de viață sau pot apărea în interacțiunea dintre caracteristicile elevilor cu contextele lor de viață, contexte date de instituții, culturi, circumstanțe sociale și economice care le afectează viața*”.³

Responsabilitatea de a educa toți copiii revine sistemului de învățământ organizat la nivel național. Din punct de vedere educațional, necesitatea dezvoltării școlilor incluzive care să asigure educarea tuturor copiilor împreună înseamnă că aceste școli trebuie să dezvolte metode de predare care să răspundă la diferențele individuale și prin urmare, de care să beneficieze toți copiii. Din punct de vedere social, școlile incluzive sunt capabile să schimbe atitudini prin acceptarea diversităților, prin educarea împreună a tuturor copiilor și să creeze baza pentru o societate dreaptă și nediscriminatorie. . Din punct de vedere economic este mai puțin costisitor să se înființeze și să se întrețină școli care educă toți copiii împreună, decât să se creeze un sistem complex format din diverse tipuri de școli specializate pentru diferite grupuri de copii.⁴

Educația incluzivă trebuie privită ca un proces permanent de revalorificare a instituției școlare, având drept scop generarea de pârgii constructive prin exploatarea corectă a resurselor existente, în special a resurselor umane, pentru a facilita participarea tuturor persoanelor din cadrul unei comunități la procesul de învățământ. Prin construirea unor astfel de școli incluzive se poate asigura o educație de calitate pentru toți copiii. Acest tip de școală deservește copilul respectându-i drepturile și asigurându-i serviciile educaționale și sociale conform principiului „*resursa urmează copilul*”. În cadrul școlii incluzive, variatele necesități ale elevilor trebuie identificate corect, acceptate și recunoscute, urmând a se căuta soluții potrivite pentru fiecare, ținându-se cont de stilurile și de ritmurile diferite de învățare.⁵

Educația incluzivă înseamnă o educație pentru toți, o șansă dată tuturor copiilor și o preocupare ca indiferent de particularitățile și diferențele individuale toți copiii să se poată bucura de educație și instruire, ceea ce exprimă o cerință atât pentru politicile cât și pentru practicile educaționale. Dacă politicile educaționale pot

³ Tony Booth, Mel Ainscow, Maria Pantea, Mária Roth-Szamosközi, *Indexul incluziunii școlare. Promovarea educării și a participării tuturor copiilor la educația de masă*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2007.

⁴ N. Burnett, *Incluziunea în educație – Ghid de politici*, Assistant Director- General for Education, 2010.

⁵ *Declarația de la Salamanca și direcțiile de acțiune în domeniul educației cerințelor speciale: Acces și calitate*, Salamanca, Spania, iunie 1994, UNICEF, 1995.

Adriana Denisa MANEA

determina direcțiile de acțiune viitoare în sensul de nevoile acestei orientări, pentru practici, schimbările cerute sunt de profunzime. Conform acestei noi orientări schimbarea trebuie să pună în practică accentul pe cooperare, parteneriat, învățare socială și valorizare a relațiilor pozitive, umaniste în educație. Componentele vizate de schimbare sunt:

- a. *educație* - educație în general cu referire la principii, proces, produs și beneficiari;
- b. *școală* - educația școlară care se referă la abordarea generală, strategii și durată a programelor propuse;
- c. *societate* - legăturile necesare între formele educației și agenții acesteia ceea ce înseamnă în primul rând nevoia de parteneriat social (familie, comunitate, societate) pentru îndeplinirea sarcinilor educației moderne;
- d. *individ* - se pune accentul pe valorizarea fiecărei persoane, pe o abordare pozitivă, umanistă a relațiilor și a rolului fiecărui participant la procesul educațional.

Prin structură, obiective și conținut, educația trebuie să răspundă permanent exigențelor derivate din evoluția realității naționale și internaționale. Soluția rezolvării problemelor actuale trebuie să vină nu numai din partea educației instituționalizate, ci și din însăși societatea civilă care sesizează, propune și dezvoltă structuri alternative educaționale, idee susținută și de către unii analiști și cercetători în domeniul științelor educației, care opinează că procesele educative sunt atât de complexe și se raportează la un cumul de obiective actuale, încât se impune concentrarea eforturilor întreprinse de mai multe instituții și concretizarea în ceea ce au numit cetatea educativă, prin redistribuirea învățământului către mai mulți factori, ceea ce ar putea crea acțiuni generatoare de rezultate mulțumitoare.